

Startnotitie

Voet- fietspad op voormalig spoortracé

Stiens - Jelsum

Versie behorend bij collegebesluit 14 april 2015
Datum 7 april 2015
Auteur afdeling VROM

Aanleiding

Gemeente Leeuwarderadeel heeft in december 2014 de gronden van het voormalig spoortracé Stiens – Jelsum aangekocht. Op 17 februari 2015 heeft het college ingestemd met het doorlopen van een initiatieffase voor de ontwikkeling ervan. Deze startnotitie draagt hieraan bij.

Daarnaast is er in de raadvergadering van 1 april 2015 een motie aangenomen waarin de raad het college opdraagt een startnotitie op te stellen waarin de mogelijkheden van spoorfietsen op of naast het beoogde fiets- en wandelpad op de oude spoorbaan worden geanalyseerd en waarin een keuze wordt gemaakt.

Doel

Het doel van deze startnotitie is helderheid te verschaffen over de randvoorwaarden / kaders rondom de ontwikkeling van het spoortracé. Deze randvoorwaarden bepalen namelijk uiteindelijk of er naast de ontwikkeling van een voet- fietspad, de ontwikkeling van spoorfietsen mogelijk is.

Kader

Coalitieprogramma

Een coalitieprogramma is een overeenkomst tussen de fracties van politieke partijen in het college. Het akkoord regelt de politieke uitgangspunten voor de nieuwe raadsperiode .

In het Coalitieprogramma 2014 – 2018 “Samen sterker” staat: *“Het coalitieprogramma 2014-2018 geeft op hoofdlijnen aan waarop de coalitie zich de komende vier jaar wil richten. Op het gebied van recreatie heeft het college de opdracht te bevorderen dat de oude spoorbaan ontwikkeld wordt als toeristisch wandel- en fietspad naar Leeuwarden. Het traject is dan tevens een veilige en kindvriendelijke route naar de scholen en het sportcentrum It Gryn.”*

Het college hecht grote waarde aan het coalitieprogramma en is voornemens hier uitvoering aan te geven door de aanleg van een voet- fietspad.

Collegedadviezen en raadsbesluit

In 2014 heeft het college diverse besluiten genomen ter voorbereiding van de aankoop van de gronden van het voormalige spoortracé. Vervolgens heeft de gemeenteraad op 23 oktober 2014 besloten akkoord te gaan met de aankoop. Hieraan liggen diverse argumenten ten grondslag, zoals het cultuurhistorische en landschappelijke belang van de herkenbaarheid van de spoordijk, een veilige wandel- en fietsroute van Stiens richting Leeuwarden voor de eigen inwoners (scholieren, forenzen), een recreatieve kans gezien de vele toeristische interessante locaties in de gemeente en de Culturele Hoofdstad 2018.

Eigendomssituatie

De gronden zijn eigendom van de gemeente. Zonder toestemming mag een derde geen gebruik maken van deze gronden.

Bestemmingsplan

Het bestemmingsplan vormt het ruimtelijk kader voor ontwikkelingen binnen de gemeente. Het voormalige spoortracé heeft zowel in het bestemmingsplan “Stiens” als in het bestemmingsplan “Bûtengebied en doarpen” de bestemming “Groen” waarbinnen voet- en fietspaden mogelijk zijn.

Notitie Staatsbosbeheer

Staatsbosbeheer heeft een notitie geschreven “Sporen op de Friese klei” (november 2002). Hierin wordt benoemd dat de natuur bereikbaar blijft vanuit de stad. Op de voormalige spoortracés in Fryslân komen natuur en cultuur op een verrassende manier samen. Staatsbosbeheer benoemt het idee van een fietspad over het spoortracé vanuit Leeuwarden naar Stiens, een route vol cultuur en natuur, waar afgestapt kan worden bij het zwembad of de kinderboerderij. Bovendien zou een verbeterd fietspad van Stiens naar Leeuwarden een veilige, autoluwe fietsroute voor schoolgaande kinderen zijn. Staatsbosbeheer benoemt dat het tracé ook bijzonder geschikt is voor een sportevenement zoals de marathon.

Rapport Grontmij

In oktober 2014 heeft de Grontmij een rapport opgesteld “Ontwikkelrichtingen voor de oude spoorlijn Leeuwarden - Stiens”. Hierin zijn de voor- en nadelen van de verschillende functionele mogelijkheden op een rijtje gezet. Hierin zijn behalve de aanleg- en onderhoudskosten van een voet-fietspad, ook andere aspecten meegenomen als breedte van het tracé, eigendomssituatie etc.

Motie d.d.1 april 2015

In deze motie wordt het college opgedragen een startnotitie op te stellen waarin een keuze wordt gemaakt voor de ontwikkeling van de oude spoorbaan met of zonder spoorfietsen op of naast het beoogde fiets- en wandelpad. In de motie wordt benadrukt dat het plan van Staatsbosbeheer (zie boven) hierbij betrokken dient te worden. In de navolgende afweging is het standpunt van Staatsbosbeheer verwoord.

Mogelijkheden op voormalig spoortracé

Inventarisatie van actuele mogelijkheden

Hieronder wordt ingegaan op twee actuele mogelijkheden. Er zijn nog meer mogelijkheden te bedenken, zoals woningbouw. Gezien de wens tot behoud van de landschappelijk en cultuurhistorisch belangrijke lijn in het landschap, wordt deze mogelijkheid buiten beschouwing gelaten. De in deze startnotitie besproken alternatieven zijn:

1. Een voet- fietspad, zoals benoemd in het coalitieprogramma;
2. Een voet- fietspad, zoals benoemd in het coalitieprogramma met daarnaast een spoorfietsattractie, zoals aangevraagd door de Stichting NFLS.

Afweging verschillende mogelijkheden

Ad 1 een voet- fietspad, zoals benoemd in het coalitieprogramma

- a. Staat in het coalitieprogramma, het is een afspraak die door de partijen is overeengekomen.
- b. College en gemeenteraad hebben ingestemd met aankoop van de gronden, de gronden zijn eigendom van de gemeente. De aankoop is geschied met als doel het uitvoeren van het coalitieprogramma.
- c. Een voet- fietspad past in het ruimtelijk beleid van de gemeente zoals verwoord in de bestemmingsplannen.
- d. Het realiseren van een voet- fietspad wordt geadviseerd door Staatsbosbeheer vanwege het samenkomen van natuur en cultuur, omdat het een veilige fietsroute betreft, en om er gebruik van te maken bij het sporten.
- e. Een voet- fietspad dient het algemeen belang, voor alle inwoners van de gemeente. Een voet- fietspad is een veilige en autoluwe verbinding met Leeuwarden, maar ook binnen Stiens richting scholen en sportvelden.
- f. Naast het dagelijks fietsverkeer, is het voet- fietspad zeer geschikt voor recreatief gebruik, mede gezien de vele interessante toeristische locaties nabij het tracé. Hiervoor kan nog een toeristische plus ontwikkeld worden, alsmede een koppeling met Culturele Hoofdstad 2018.
- g. De breedte van het voormalige spoortracé staat een gecombineerd voet- fietspad toe. Het aanwezige ballastbed wordt gebruikt als fundering voor het voet- fietspad. Op basis van de CROW normen gaat de gemeente uit van een breedte van het gecombineerde voet- fietspad van 2,50 meter. Aan weerszijden van het aan te leggen pad wordt geadviseerd uit veiligheidsoogpunt één meter horizontale berm aan te houden, alvorens het talud of de sloot begint. Het tracé is niet overal even breed. Uitgangspunt voor de gemeente is om het bestaande tracé te benutten en geen verbredingen aan te brengen, gezien de relatief hoge kosten die dat met zich meebrengt. De strook grond waarop de spoordijk ligt, varieert in breedte van circa 3 meter tot circa 20 meter (bron: rapport Grontmij). In dit rapport wordt ook genoemd dat de breedtegegevens uit de GBKN niet in alle gevallen corresponderen met de werkelijke breedte. Hierna is een fragment van dit rapport opgenomen.

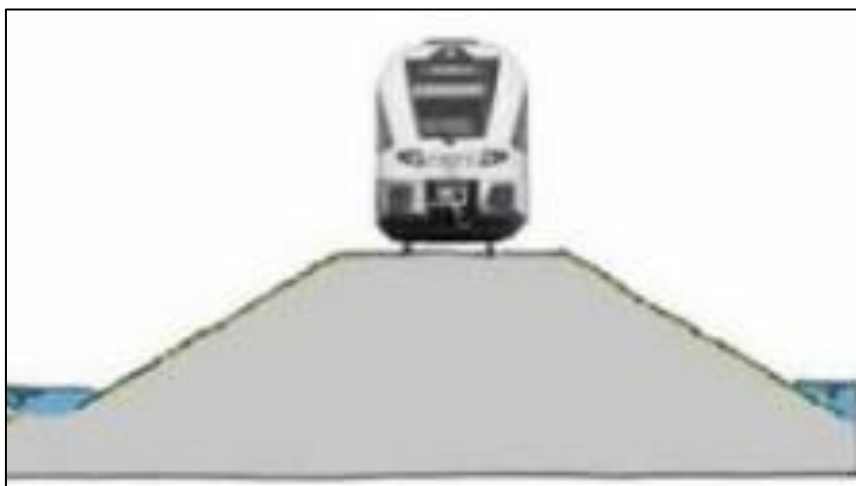
Uit de analyse van de GBKN-gegevens komt dat de breedte van het tracé varieert van circa 6 meter tot circa 17 meter. Uit de globale veldinventarisatie blijkt echter dat er deelvakken zijn met een breedte van circa 3 meter (zie linkerfoto).

Op basis van GBKN zou de breedte op dit deelvak ruim 8 meter breed moeten zijn. Kortom: de breedtegegevens vanuit GBKN corresponderen niet in alle gevallen met de werkelijke breedte.

In de twee foto's op de vorige pagina is een wandel- en fietspad met een breedte van 2,50 meter ingetekend. Bij de linkerschets bedraagt de feitelijke breedte van het tracé circa 3 meter. In de rechterschets bedraagt de totale breedte van het tracé circa 10 meter.

Echter, niet die gehele strook is bruikbaar, zoals uit onderstaande schematische weergave blijkt. De strook grond bestaat (over het algemeen gesproken) uit een sloot, talud en het te gebruiken deel. Ten behoeve van het voet-fietspad zullen bruggen worden gerealiseerd op een breedte aansluitend op het voet-fietspad.

Ad 2 Basis is een voet- fietspad, zoals benoemd in het coalitieprogramma. Ad 2 gaat over de mogelijkheid om daarop of -naast een spoorfietsattractie te realiseren, zoals aangevraagd door de Stichting NFLS

- a. Een initiatief dat refereert aan het verleden.
- b. Initiatiefnemers zijn geen eigenaar van de gronden.
- c. Het initiatief past niet in het coalitieprogramma.
- d. Het initiatief past niet in het ruimtelijk beleid van de gemeente. De bestemmingsplannen staan toeristische attracties niet toe.
- e. Het initiatief dient het algemeen belang niet, maar het particulier belang van de initiatiefnemer.
- f. Een combinatie van dit initiatief met een voet- fietspad op één en hetzelfde traject is niet mogelijk. Voor het spoorfietsen worden rails, bielzen en grind aangebracht op de spoordijk. Hierover kan niet met een gewone fiets gefietst worden. Wandelen kan in principe wel, maar niet voor rolstoelgebruikers of mensen die minder goed ter been zijn.
- g. Een combinatie van dit initiatief met een voet- fietspad (naast elkaar) is gezien de geringe breedte van de spoordijk niet overal op het tracé mogelijk. De strook grond waarop de spoordijk ligt, varieert in breedte van circa 3 meter tot circa 20 meter (bron: rapport Grontmij). In dat geval zouden gronden evenwijdig aan de spoordijk aangekocht moeten worden, en op gelijk hoogte en sterkte gebracht moeten worden met de spoordijk. Dan kunnen beide functies naast elkaar aangelegd worden. Het aankopen van naastgelegen gronden vraagt medewerking van die grondeigenaren en financiële armslag van de initiatiefnemer. Ook zijn er, in geval van het realiseren van spoorfietsen, bredere bruggen nodig of twee bruggen naast elkaar. Dit brengt meerkosten voor de initiatiefnemer met zich mee.
- h. Uit de door de NFLS ingediende stukken blijkt dat geen financiële zekerheid wordt geboden inzake de daadwerkelijke realisatie en exploitatie van het spoorfietsen. De voorgestelde exploitatie is gebaseerd op voor de gemeente Leeuwarderadeel hoge jaarlijkse bezoekersaantallen. Daarbij komt dat de aanleg van een spoor naast het voet-fietspad fors hogere kosten met zich brengt, dan de kosten die de NFLS tot nu toe voor ogen had voor de aanleg op het aanwezige ballastbed.
- i. Het college heeft op 27 januari 2015 besloten in principe geen medewerking te verlenen aan een afwijking van het bestemmingsplan voor de realisatie van een spoorfietsattractie.

Conclusie afweging verschillende mogelijkheden

In de motie d.d. 1 april 2015 is aangegeven dat de startnotitie een keuze moet bevatten voor de ontwikkeling van het voormalige spoortracé met een voet- fietspad zoals benoemd in het coalitieprogramma *al dan niet* gecombineerd met een spoorfietsattractie. Op basis van de argumenten onder ad 1 en ad 2 adviseren wij te kiezen voor de mogelijkheid ad 1: een voet- fietspad zoals benoemd in het coalitieprogramma (zonder spoorfietsattractie).

Aanpak

De aanpak van de ontwikkeling van het spoortracé is beschreven in het collegeadvies van 17 februari 2015. Uitgangspunt is de ontwikkeling van een voet- fietspad, een veilige en kindvriendelijke route. De initiatieffase kent de volgende stappen, welke in 2015 worden uitgevoerd door het cluster VROM:

- een brainstormsessie (maart, april, mei);
- de schets/visie wordt op geld gezet (mei, juni, juli)
- er wordt subsidie gezocht (doorlopend proces);
- het college accordeert de schets/visie (september, oktober);
- er wordt een projectgroep opgericht voor de daadwerkelijke uitvoering (oktober).

Kosteninventarisatie

Door de Grontmij is in januari 2015 het rapport “Aanleg fiets- en wandelpad spoortracé Stiens, kostenramingen” opgesteld. Hierin is uitgegaan van de variant voet- fietspad en is aangegeven wat de realisatie in asfalt, beton, halfverharding, of een combinatie van materialen kost.

In dit rapport is tevens aangegeven dat de variant met spoorfietsen relatief hoge meerkosten met zich meebrengt in verband met de geringe breedte van het tracé en de bruggen.

Actiepunt:

De Grontmij heeft globaal aangegeven wat de diverse verhardingen kosten. Geadviseerd wordt zodra er een concreet plan ligt, diverse aannemers in wegenbouw te benaderen en deze om een offerte te vragen. Gezien de marktsituatie is de verwachting dat de aannemers een lagere prijs neerleggen dan geraamd in het rapport van de Grontmij.

Deze stap past in de initiatieffase. De schets/visie dient op geld gezet te worden. De schets/visie gaat over een recreatieve plus rondom het voet- fietspad. Wat de recreatieve plus is, is nu nog niet bekend. Uitgangspunt is wel dat er een voet- fietspad komt, daarom kunnen voor de aanleg daarvan, al wel offertes opgevraagd worden.

Actiepunt:

Subsidiemogelijkheden onderzoeken. In het kader van de Streekagenda is er een werkgroep Recreatie en Toerisme. Het voet- fietspad wordt (is) hier op de lijst gezet als project waarvoor subsidie benodigd is. Hiervoor is van belang te benadrukken dat het tracé langs cultuurhistorisch waardevolle plekken is gesitueerd en dat er aangehaakt kan worden bij Culturele Hoofdstad 2018.

Tijdspad

In het collegeadvies van 17 februari 2015 is een reëel tijdspad gegeven. Voor de realisatie van een voet- fietspad is geen omgevingsvergunning nodig en hoeft geen ruimtelijke procedure doorlopen te worden. De realisatie kan daardoor snel en adequaat opgepakt worden. De toeristische opplussing kan, zodra uitgekristalliseerd, gerealiseerd/aangehaakt worden. Conform de hierboven geschetste aanpak kan de projectgroep in oktober 2015 starten met de daadwerkelijke uitvoering.

Wie

De bovengenoemde stappen in de initiatieffase kunnen worden uitgevoerd door het cluster VROM, waarbij ondersteuning gevraagd kan worden van de gemeente Leeuwarden (bijvoorbeeld stedenbouwkundige). Ook de provincie is betrokken bij dit project.